

Jul i Roskilde

ERH. FLENSBORGS FORLAG — ROSKILDE — 1937

BONDETINGET

AF FANNY FANG

HELT udenfor de egentlige Hovedgader i Roskilde ligger »Bondetinget«. Fra de ældste historiske Tider ligger den som en Del af Byen »indenfor Voldene«, men ikke altid har den været Gade eller beboet Vej, som de andre kendte Hovedlinier gennem Byen. Af gamle Breve og Skrivelser i Landets Arkiver ved man ret god Besked med Domkirkens Omgivelser helt tilbage i den tidlige Middelalder, kun glimtvis faar man Oplysning om Bondetinget i dens umiddelbare Nærhed. Dog foreligger der nogle enkelte værdifulde, som fortæller lidt om Roskildes Udseende paa de Kanter af Byen, efter at Roskilde var ophørt at være »Kongestad«.

Man mener ikke, at Bondetinget er blevet til som Gade før c. 1455. Den er opstaaet paa det Jordomraade, hvor man Vest for Domkirken har Grund til at tro, at Kongsgaarden har ligget maaske fra det 10. til det 14. Aarhundrede, og dernæst langs den Plads, hvor Sømme Herreds Ting, Bøndernes Ting, blev holdt i Middelalderen. Helt underligt er det at kunne faa Kendskab til en Roskilde-Gades Oprindelse saa langt tilbage i Tiden.

Naar nogen endnu undertiden studser over Navnet Bondetinget, og f. Eks. spørger en eller anden, der gennem sin Levetid har haft Forbindelse med Gaden, overraskes man ved uforbeholdent at faa det Svar: Saadan hedder den, fordi Bønderne engang skal have holdt Ting dér, hvor Værtshusholderen bor! Denne Viden, der forøvrigt ikke behøver at have dybere Forbindelse hos den paagældende, hviler øjensynlig sikkert paa en Tradition, hvis tilnærmelsesvise Rigtighed senere er bekræftet. Sømme Herreds Ting — Roskilde ligger som bekendt i Sømme Herred — blev holdt paa en aaben Plads under aaben Himmel ligesom Bytinget andet Steds i Byen. I 1677, da Reesen tegnede sin Plan over Roskilde, viser Bondetinget en Bebyggelse, som i Udstrækning egentlig var den samme fremskudt i Tiden lige til c. 1870. En Brønd er afmærket omtrent midt i Gaden udfor et bredt Gadeparti foran et aabent Vænge. Denne siges det, at man senere ved Gravning er stødt paa omtrent udfor Gadens Nr. 5.

Men længe før Aaret 1677 ved man, at der har været Bebyggelse paa Bondetinget. — I 1455 fik Forstander ved Hellig Trefoldigheds Alteret i St. Lucii Kirke (Domkirken), Vikaren Bo MATHISON overladt en øde Byggeplads af Christian den I. Den laa Vest for Domkirken og Nord for Sømme Herreds Ting og betegnes som værende Kongsgaardens Tomt. Nord for skulde altsaa blive Nord for eller langs med det nuværende Bondeting. Pladsen Vest for Kirken laa øde og tom hen. Den havde i en Aarrække været Losseplads for al Slags Affald, og Dyngen var efterhaanden blevet saa stor, at det først efter fem Aars Arbejde lykkedes at faa ryddet det værste væk, hvorefter Bo Mathison byggede sig et Hus. Dette har han skildret i en efterladt Beretning. Det var et stort Hus med to Indgange og syv Bjælkerum, hvortil der senere mod Øst føjedes en Tolloftsbygning, Bryggers, Bagers med delvis muret Kælder samt Staldbygning. I Nord laa Køkkenbygning.

Desuden byggede han fire Boder mod Vest, som han lejede ud. Denne Nybygning tør vistnok siges at være Begyndelsen til Gaden Bondetinget gennem Tiden og af i Dag. Meget kan vel være forandret i Aarhundredernes Løb, Brande kan have hærget den ringe Bebyggelse paa Bondetinget, skønt man ikke har nogle sikre Oplysninger derom, kun eet er givet: Bondetinget i Domkirkens Nærhed bringer os endnu paa en egen Maade i nær Kontakt med den fjerne Fortid.

Bondetinget er ikke som Byens andre Gader, og har heller aldrig været det. Bondetinget er og bliver noget for sig selv. Det blev aldrig et Stræde, som det en Tid kaldtes, eller en Gade, hvorigennem Livet strømmede; Travlheden, Færdslen og Handelsliv trivedes ikke paa disse Kanter. Derimod kom Bondetinget i Følge sin Beliggenhed til at indtage en Særstilling i Forhold til Roskilde Domkirke, en Særstilling, som den nyder godt af den Dag i Dag.

Kommer man gaaende fra Blaagaardsstræde og har passeret Bondetingets svage Krumning hen mod Karenoldsatterstræde, betages man simpelthen af det prægtige Syn, der møder een der. Over Bondetinget staar Roskilde Domkirke i hele sin Majestæt, frontvendt med sin statelige Vestside, med hele sin imponerende, luftige Højde! Ikke fra noget andet Sted i Byen ses Roskilde Domkirke saa malerisk smukt beliggende som fra Bondetinget. I stolt Rejsning syner den ud over Land og By til alle Sider, vidt omkring, og enhver af dens Facader baade mod Nord, Øst og Syd har store Værdier at give baade i hastige Glimt og for den, der fordyber sig i Enkeltheder. Men lidt smaat er det alligevel inde i selve Byen med at komme Kirken paa retvendt Hold. Man skal enten højt op eller dybt ned ad Bakkedraget, der skraaner fra Kirkens Niveau mod Nord og Vest, for at faa Kirken at se fra sin Forside. Kun Udsigten til den fra Bondetinget danner en Undtagelse. Saadan har det været fra de tidligste Tider, da Bondetinget blev til.

Dette særlige Forhold har da heller ikke kunnet forblive upaaaagtet af vore Kunstnere. Da der for et Aarhundrede siden, 1836, var endnu friere Udsigt til Domkirken fra Bondetinget, da Domkirkens Vest- og stærkt afvekslende Sydside viste sig endnu mere imponerende og eneraadende over Omgivelserne, end det nu er Tilfældet, har en af Datidens ypperste Malere, JØRGEN ROED, gengivet det skønne Parti af Bondetinget i Vinterfarver, vi ser ved disse Linier. Et Maleri, der ikke alene fortæller om Kirkens og Bondetingets indbyrdes Beliggenhed og Udseende, men ogsaa gengiver lidt af Skik og Brug i Lillebyen Roskilde for et Aarhundrede siden.

Han har skildret en Ligbegængelse med Ligbærere klædt i Datidens lange, side Kapper. Manden med Skamlerne gaar ved Siden af Bærerne. Ud fra Sørgehuset, der endnu den Dag i Dag er omtrent af samme Udseende som dengang, det er Gadens Nr. 12, kommer endnu et Par mørklædte Mænd samt en i rød Borgervæbningsuniform — noget egentligt Følge synes der ikke at være. — Udfor Nagelsmed LUNDS røde

Bondetinget 1836. Efter Maleri af Jørgen Roed.

Bindingsværkshus ligger nogle Træstammer paa Fortovet; Hugning og Skæring af Brændsel var hver Mands egen Sag i de Tider.

Paa Maleriet ser man otte af Bondetingets Ejendomme langs Gadens nordre Side. Kun en af disse gamle, lave Bygninger blev nedrevet et Tiaar efter for at blive ombygget i større Stil, alle de andre og

dermed Bondetingets Udseende forandredes først meget senere. Paa Sydsiden af Gaden laa Have ved Have fra Domkirkepladsen til Karenolsdatterstræde, de fleste hørte til Ejendomme i Skomagergade. Ud mod Bondetinget hegnedes alt det yppige grønne af et gammelt, tungt, men landligt Stengærde. Hvor Haverne laa, havde der tidligere været Vænge, men de var dog af

stor Ælde. Der gik Sagn om, at naar dér engang skulde graves, kunde man vente at finde store Skatte, for »paa Bondetinget, der havde Jøderne i sin Tid boet«. Ingen ved dog af, at der i umindelige Tider skulde have været Bebyggelse paa denne Side Gaden.

Om Haverne erindrer derimod endnu adskillige nulevende de store gamle Frugttræer, Poplerne, Lysthusene af Tjørn og høje Lindetræer og ikke mindst de sirlige Bede med mange og ensartede Blomster i Vejinspektør MANNICHES Have, ligesom det yndige Hegn af Pimpinelleroser, der paa Stengærddet rundede Hjørnet ved Karenoldatterstræde ind til hans Grund og Ejendom. Mærkelig nok er dette Hjørne endnu ikke bebygget. En lille Stump af den fordums Idyl bag Stengærddet maa endnu skjule sig bag det store Plankværk, der nu hegner Hjørnet og hører til Bondetingets Ejendom Nr. 9.

— Tæt ind mod Domkirkepladsen ser man paa Billedet i Kirkens Forgrund en Del af den gamle røde Mur, der i sin Tid hegnede Kirkegaarden foran Kirken.

Fra Aaret 1850 har man en Gengivelse af Bondetinget, et Litografi efter Maleri af P. AUG. FISCHER, denne Gang et Billede, der viser noget mere af Gaden Vest paa efter Karenoldatterstræde. Atter et smukt og hyggeligt »Interiør« af Gaden. Man ser endnu flere af de gamle Huse, som man tænker sig har ligget kalkede og manganfarvede, og Haverne ved Sommertid. Derfra busker alt det frodige grønne sig over Stengærddet og kaster kølig Skygge fremover Gadens Brolægning.

Paa Billedet fra 1850 er der sket en Forandring i Bondetingets Udseende. Muren til Kirkegaarden er forsvundet — Latinskolen var i Mellemtiden fra 1836 flyttet til sin nuværende Plads, og Kirkens Omgivelser var derved blevet noget ændret — og Læge CARL KOKANSKY SCHIØTZ havde i Aarene fra 1846—48 ladet opføre en anselig Bolig, det nuværende Bondetinget Nr. 4. Dette fornemme Hus med sine rolige og beherskede Linier, tegnet af Kunstneren og Arkitekten C. F. HETSCH, satte et nyt Præg paa Bondetinget. Det har ikke været næmt i en Aarrække derefter at være Smaahuse ved den nye, store Nabo. Og Smaahuse var Bondetingets Bebyggelse unægtelig, almindelige og uanselige og dertil gennem Aarene beboet af Smaakaarsfolk, Enker og enlige eller af Smaahaandværkere. Da de gamle Huse blev til i sin Tid, var det forøvrigt i det hele taget kun de allerfærreste af Byens Huse, der stræbte mod Sky, og dem, man ser paa Roeds Billede og paa Billedet af 1850, hørte øjensynlig Fortiden til.

Der var den Ejendommelighed ved syv af Husene

paa den nordre Side — som der er det i Dag — at de med en meget lille Baggrund i Forhold til Rektorhaven, hvortil de grænser mod Nord, ligger som paa en Banke. Uden nogen Overgang ligger Rektorhaven fra 1—2 Meter lavere. Der er dem, der af dette Forhold har villet gisne, at denne højtliggende Terrasse endnu skulde være en Rest af den store Skarndyng, Hr. Bo Mathison fjernede fra den saakaldte Kongsgaards Grund. — —

Man kan gaa tilbage til Aaret 1790 og gennem en Grundtakst i Forbindelse med Landinspektør Ehlers Kort over Roskilde komme til at kende de gamle Huses Ejernavne. I den første Gaard nærmest Domkirkegaarden finder man Navnet Cantor CHRISTOFFER GÆSSING, en Mand, der burde være bekendt og bestandig æret for sine store Arbejder særlig vedrørende Roskildes Personalhistorie. Han udfærdigede Stamtavler og maa i det hele taget med stor Flid være frem-

kommet med gode og nyttige Oplysninger og Optegnelser. Senere Skribenter henviser stadig til hans Arbejder og øser af hans Kilder. Desværre er vistnok adskillige af hans Manuskripter forsvundet.

I dette Hus boede senere i mange Aar Ringer og Graver ved Domkirken P. C. SCHMIDT, som, af Profession oprindelig Skomager — alle Betjente ved Domkirken var i sin Tid Skomagere — bestred sin Gerning i 40 Aar og først holdt op 80

Aar gammel 1896. Mange vil huske gamle Schmidt, en pæn Mand, men en lidt brummet Herre. Det var ham, som mente, at han engang, da han »var ovre og ringe syv« i Domkirken, havde set Kongeporten aabne sig og et Ligtog bevæge sig op ad Midtergangen til Alteret. Han tog Synet som et Varsel for en kongelig Ligbegængelse — som ogsaa snart fandt Sted.

Huset, Schmidt boede i, ejedes af en Værtshusholder — for Bondetinget har selvfølgelig ogsaa haft sit Værthus — de andre Gader havde mange. En Gang i Tiden havde det heddet »Braband«, det i Hjørnehuset havde intet Navn, men Folk talte altid om at gaa hen hos »Maren paa Tinget«. Hos Maren og hos hendes Eftermand, ANDERS OLSEN, der kom til 1860, gik det muntert til, særlig ved de offentlige Søndagsballer, hvor man i Tranlampebelysning dansede og træskotrampede Femøresdans til Violinmusik og Contrabas. Dansesallerne ophørte dog ind i Firserne. Dansesalen blev nedrevet, og Gaarden omdannedes til pyntelige Lysthuse, hvortil besøgende i Domkirken søgte hen paa Sommersøndage. A. Olsens Enke naaede at fejre 50 Aars Jubilæum; hun lod i de senere Aar Beværtningen bestyre af sin Datter og sin Svigersøn, KIRSTINE og JULIUS HANSEN. De kaldte den for Café Bondetinget.

P. Aug. Fischer: Bondetinget 1850.

I 1917 blev Beværtningen nedlagt og i 1920 solgtes Hjørneejendommen til Staten, som senere der paa Stedet har ladet den nuværende Gymnastikbygning til Latinskolen opføre efter Tegning af CHRISTEN BORCH.

Det gamle, kendte Hus kan dog ikke forlades, uden at man mindes Frk. IDA JANSENS lille Brødudsalg fra Bager Julius Nielsen ud mod Domkirkegaarden. I tolv Aar havde Latinskoleelever der deres daglige Gang — hun handlede ogsaa lidt med Frimærker. Det var et stort Savn for Eleverne, da den venlige Dame skulde flytte sin Forretning længere ned paa Bondetinget — saa langt uden for Skolen maatte de ikke komme.

I Bondetinget Nr. 4 boede i 1790 Kirkens Klokker SØDRING. Huset solgtes senere af en Ølbrygger HANS HANSEN til Andenpræsten ved Domkirken, ELIESER GAD, efter hvis Død en barnefødt Roskildenser, Kancelliraad, fhv. Forstander ved Det kongelige Opfostringshus i København, RASMUS BORCH, købte det af hans Arvinger i 1844. Borch vilde tilbringe sine sidste Aar i sin Fødested, hvor hans Datter, KAREN MARGRETHE BORCH boede og var gift med Læge CARL KOKANSKY SCHIÖTZ. Men allerede to Aar efter døde han. Rasmus Borch var en stor Samler af Kunst og Literatur.

Ved Opførelsen af den nye Ejendom indrettede Svigersønnen, Læge Schiøtz, en Sal særlig egnet til at rumme en betydelig Del af Rasmus Borchs efterladte Billeder og Malerier. Efter Hospitalslæge Schiøtz' Død bortsolgte Størstedelen af Samlingen, og hans Enke overlod Hjemmet til deres Søn, Læge ved Amtssygehuset ALEXANDER SCHIÖTZ, hvis Familie endnu bebor Huset. Naboet Nr. 6 omdannede Enkefru Schiøtz til Bolig for sig selv og sin Datter, Lærerinde Frk. EMILIE SCHIÖTZ i 1877. I en Bygning, der laa her forud, boede to Jomfruer, WORUP og TROLLE, hvis Navne lever endnu. De sydede Skrædersyning. Den smukke Jomfru Worup blev Skomagermester F. PÆTGES Hustru, og omsider blev Jomfru Trolle ogsaa gift — man siger efter en 30-aarig Forlovelse — og blev Madam BØVING med en Skriver ved St. Hans Hospital.

I 1935 kom Naadestødet til det tilgrænsende, ældgamle og skrøbelige Hus, Bondetinget Nr. 8. Det var Begyndelsen til de Smaahaandværkeres Huse, som fortsatte Rækken ned langs Nordsiden af Bondetinget endnu for et halvt Aarhundrede siden — nogle af dem er endnu tilbage. Nr. 8 beboedes en Del Aar af Slagter J. CHRISTIAN LUND, der ligesom sin Broder, NIELS LUND, i Bondetingets Nr. 15 havde lidt Slagteri i de aabne Porte, som man brugte det i de Tider. Niels Lunds Ejendom, der sammen med den gamle Ejendom Nr. 17 endnu toner helt rent Flag med Hen-

syn til Ælde, blev senere kaldt Hørsvingerens Hus. Omkring 1869 boede her en Hørsvinger NIELSEN. — Ejendommen Nr. 17 hviler paa en solid Kampestenssokkel, og paa Muren springer Bjælkeenderne frem under Taget. Det er en gammel Byggemaade — af Skødeoplysninger ved man, at Huset mindst kan gøre sig til af en 200-aarig Alder.

Bondetinget 8 var saa simpelt og enkelt i sin Opbygning ligesom sin Nabo Nr. 10, at man næppe væsentlig havde lagt Mærke til det, hvis ikke det havde haft en morsom skruet eller snoet Skorsten — man sagde, den skyldtes et Murerlune. Større Mærkværdighed var der ikke ved den. Derimod viste ved Nedrivningen selve Materialet i Bunden af Skorstenen og i det hele taget den stenfyldte Grund under Huset som saa ofte før, naar der graves i Roskildejord, hen til fjerne Tider, maaske til ældgammel Bebyggelse, til Opfyld, til noget, der en Gang har været. Kun Gisinger kan give Svar.

Enkefru Helene Schiøtz lod paa Grunden sin Søn, Arkitekt CARL SCHIÖTZ opføre et nyt gult Murstenshus, der er præget baade af gammel og ny Tidssmag. For anden Gang har en Schiøtz'sk Bygning sprængt Omgivelserne og indført en ny Tone og Stil paa det gamle Bondeting. Det har kun været til Gavn og et Fremskridt for Gadens Udseende — men unægtelig en kraftig Forandring.

Endnu ligger kun to Huse af de gamle tilbage paa Bondetingets nordre Side. Nr. 10 er det ældste. Det kaldtes i sin Tid for Dannebrogsmændens Hus, og tilhørte fra 1862 den kendte Gaardskarl hos Brønneiche, senere hos Permin, JENS ANDERSEN. Han udmærkede sig i Krigen 64, saa han trods sin unge Alder fik Dannebrogsmændenes Hæderstegn. — I Huset bor endnu en af hans Døtre, den 82-aarige Fru CHRISTIANSEN. I det gamle Hus med 2 Lejligheder er der endnu synligt Skorstensrum i det lille Køkken. Det er dog lukket og oppe paa Taget finder man en morsom Tvillingskorsten. — I Nr. 12, Huset ved Siden af, spores Fortiden indvendig i den forbavsende Udnyttelse af Pladsen paa et lille Omraade. Det tilhører Gartner JULIUS LARSEN. Her boede i Halvfjerdserne en Lillekøbmand KUB og havde Forretning. Hans Søn, den forsigtige Fuldmægtig KUB, der i mange Aar sad paa Byens Kæmnerkontor og paa sine gamle Dage helt ensom i sin Ungkarletilværelse trissede omkring, altid i Fjederstøvler og med en stor Paraply i Haanden, vil endnu huskes som en kendt Skikkelse paa Byens Gader.

De tre næste Huse, som adskillige nulevende endnu mindes, var de ældste. Nr. 14, CHRISTEN RYE's Hus,

Hjørnестedet til Domkirkepladsen c. 1920.

beboedes af Skomager CHRISTENSEN, Nr. 16 af Nagelsmed LUND og Nr. 18 af Rygemand PER CHRISTENSEN, ogsaa kaldet Per Skævinge, rimeligvis ligesom Christen Rye efter sin Fødeby. »Mor Rye« holdt Hus for sin Søn, en stor, sortsmudset, buskhaaret, skikkelig og rar Skomager, der venligt og med Indsigt befølte og gned Støvlelæderet for omhyggeligt at sikre Kunden, at det endnu var et Par Saaler værd — en Udgift maatte i de Dage slet ikke være forgæves.

Man traadte et Trin ned fra Gaden, naar man skulde ind i Stuen, hvor der, som overalt hos Smaafamilierne i de smaa, gamle Stuer, var pillent og rent. Paa Møblerne hang hækledede, hvide Stykker, og Kommoderne var fyldt med Pynt af Porcelæns-hunde og Hyrdinder med mange Farver. Konerne gik flere Steder til daglig i Nattøje, Skørt og med Kappe. Deres Hjem lyste af Renhed, og ikke saa faa af dem sled desuden godt i det med Hjemmearbejde — syede Handsker, strikkede eller naadledede Sko for Skomagerne, et strengt Arbejde med Naal og Traad i Haanden. Maskiner kendtes ikke. — Christen Rye's Hus blev til Sparekassedirektør ROSSINGS Ejendom, der for Tiden ejes af Fabrikant L. J. SMITH.

I Nagelsmed Lunds Hus maatte man ogsaa et Par Trin ned fra Gaden. Var Skomageren ved Siden af sortsmudset og mørkladen, var Nagelsmeden det ikke mindre. Man sagde, han var af Kulsvieræt. Hans Hus blev i Halvfjerdserne til Hospitalslæge P. F. SEIDELINS store rummelige Ejendom. Det var den anden Lægebolig paa Bondetinget. Senere ejedes denne af Sygehuslæge WOLFGANG HERTEL. Nogle Aar efter hans Død købtes den 1935 af Frøknerne JULIE og FREDERIKKE MADSEN til Beboelse.

Bondetingets Nr. 18 var et Hus, Forhus og Baghus, med mange smaa Lejebeboelser. En Skildring af dette vilde nemt føre for vidt. De smaa Et- og Torumslejligheder husede gennem Aarene saa mange Smaafamilier, hvis Skæbner og Ejendommeligheder i rigeligt Maal kunde give Bidrag til en Karakteristik af Tiden og Tidens Forhold. Men her er ikke Pladsen. Man husker dog tydelig Rygeriet inde i Gaarden, det lave, jordliggende Hus med den fantastisk smalle Indgang og dito Trappe op til Førstesalen, Udløbet under Rendestensbrættet gennem Gangen og en af Beboernes der liggende gamle Rejsekiste, et udhulet ovalt Stykke Træ beklædt med slidt Skind. Men vi maa fjerne os derfra. Huset blev sidst i 1890'erne nedrevet og efter Tegning af Arkitekt VILH. FISCHER byggede Garvermester H. WINTHER sig der en Privatbeboelse, som endnu ejes og beboes af hans Enke.

Til de nævnte tre Ejendomme hørte der kun en

Strimmel Baggrund. Vest for Rektorhaven, som endnu strækker sig ned langs Wintners Ejendom, laa hen til Maglekildebakken et stort Vænge, som hørte til Rektor-embedet. Det løb helt op til Bondetinget, hvor Hjørnegrunden indtil først i Halvfjerdserne var ubebygget. Det blev senere udlagt til Haver, der kom til at høre til de fire sidste Ejendomme paa Bondetinget. Et Par af dem har endnu en Udgang mod Maglekildestræde.

I Nr. 20 boede en Enkefru ALBRECHT, født Manniche. Efter hende ejedes Huset af en Skomager CHRISTENSEN, hans Kone, kaldet ved det populære Navn »Mad-Kesten«, var ualmindelig godt kendt. Hun havde i sin Tid været Kokkepige hos Jyde-Petersen i »Frederiksstad« paa Hestetorvet, og var derfra bekendt for sin gode Mad. Grundet paa sin Mands Arbejdsudygtighed efter Sygdom tog hun fat, og havde baade Spisegæster hjemme og bragte i stor Stil Mad ud af Huset. Det

Hus blev i 1914 erstattet af en nybygget Ejendom, tilhørende Fru Justitsraadinde ANNA MEYER. Den tilhører nu Guldsmedemester C. ANDERSEN.

Det næste Hus var den Beboelse, som maaske huskes allerbedst. Det lille, lave Hus med Dørhammeren, det lidt højere ved Siden af, begge i indbyrdes Forbindelse, dækket af ægte Vin med Druer i Klaser op ad Murene. Det var i en lang Aarrække en baade beskeden, hyggelig, men maaske mest en

Bondetinget Nr. 8 og 10, 1914.

næsten romantisk Bolig for Domorganistfamilien Matthison-Hansen.

Domorganist, Professor HANS MATTHISON-HANSEN var Organist ved Roskilde Domkirke fra 1832 til sin Død 1890. Hans Hjem var et Samlingssted for Musikere og bildende Kunstnere, og hans to Døtre, Nannys og Bettys Ægteskaber med henholdsvis Maleren VILH. MELBYE og AUGUST JERNDORFF og derved deres Tilknytning til Roskilde har sikkert ikke været uden Andel i den Række af landskabelige Billeder, som især Jerndorff har givet os fra Roskilde og Omegnen.

Professorens Søn, Organist WAAGE MATTHISON-HANSEN, vedblev til sin Død at have sit Hjem i den gamle Ejendom paa Bondetinget. Fra alle de nordvendte Ejendomme var der ud over Haver og over det skraanende Terræn ned mod Maglekilde en fri og herlig Udsigt til St. Jørgensbjerg, Fjorden og Skovene. Der var saa godt som ingen Bebyggelse, der kunde staa i Vejen og hindre Udsynet fra Husenes høje Beliggenhed. — Til Førstesalen i Matthison-Hansens Ejendom var der bygget en Altan, hvorfra man ud over den idylliske Have havde den skønneste Udsigt mod Kirken og ud over Landskabet. I 1912 blev Ejendommen solgt til Forpagter BRENDSTRUP fra Parcelgaarden. Den

gamle Ejendom forsvandt helt, Fortovet blev rykket ind og gjort bredere, og en stor Enebeboelse i Villastil rejstes i Stedet for. Den ejes nu af Sekretær H. C. ANDERSEN.

Den sidste Ejendom, Nr. 24, paa Hjørnet af Bondetinget og Maglekildebakken, nu tilhørende Tømrermester LORENTZ WEBER, blev bygget først i Halvfjerdserne som det første Hus der paa Stedet. Det var Enken efter Købmand HANS KORNERUP i Skomagergade 21, Fru OTTINE MARIE KORNERUP, der byggede den til Bolig for sig selv og to voksne ugifte Børn, Datteren Sophie og Sønnen Hans. Fru Kornerup døde 1877, men de to Søskende vedblev endnu i mange Aar at have deres Hjem her.

Gaar man herfra over paa det modsatte Hjørne, paa Gadens Sydside mod Blaagaardsstræde, finder man en Ejendom med en ret stor Gaardsplads; den var mest kendt, da den ejedes af Købmand og Byraadsmedlem C. CULMSEE.

Der er bestandig Købmandsbutik paa Hjørnet. Den næste Ejendom, Nr. 19, var i mere end to Menneskealdrer beboet af Skrædermester RASMUSSEN og hans Søn, der boede sammen med en ugift Søster — begge i Fordringer og Levevis Typer paa en Tid, der er sunket i Graven. Skræder Rasmussen jun. endte sine Dage paa Duebrødre Hospital for faa Aar siden, højt oppe i Firsene. — I 1785 er en Husrække paa Bondetinget kaldet »de 6 Blaagaardshuse«, tilhørende Familien LANGE, vurderet til den ringe Sum af 240 Rdl. Mon ikke det skulde være nogle af de her liggende tidligere omtalte gamle Beboelser? Paa et her gengivet Billede fra 1908 ser man det indrykkede gamle Hus, Nr. 17 og Nr. 15 med Kvist og Port. I det følgende Nr. 13 har der været skiftende Beboere. Flere husker endnu en fhv. Gartner LERCHE, hvis smukke Datter, Camilla, blev optaget i Maleren Melbys Hjem og senere blev gift med en kendt og højtstaaende Mand. I Hjørnehuset til Karenolsdatterstræde boede Maler WERGEMANN, en lille, bred, firskaaren Person, en agtværdig Borger og et gævt Borgervæbningsmedlem.

Med Undtagelse af Distriktslæge BIERINGS Ejendom, der byggedes c. 1877 nær Latinskolen, skulde man helt frem til c. 1888, før den sidste Del af Bondetingets Sydside begyndte at blive bebygget. Kæmner ECKARDT MØLLERS og Stadsingeniør H. JØRGENSENS Ejendomme, Nr. 3 og 5, var de første, der opførtes omtrent samtidig, og ogsaa samtidig brød det smukke Gadeparti med Stengærdet foran de store, frodige Haver. Begreber som Regulering, Vej og Fortov, Vand, Kloak, Regelrethed og Hygiejne begyndte for Alvor at komme i Kurs og gøre det af med det altfor fortidige.

Og hvor kunde man forøvrigt tænke sig nogle hyggeligere Byggegrunde end her midt i Byen, hvor Grænserne mod Syd var Have ved Have lige til Skomagergade? Endnu har som bekendt Købmand AAGE MÜLLER Udkørsel til Bondetinget fra sin Baggrund med Have i Skomagergade, og enkelte Partier af de gamle Haver ligger endnu, skønt snart helt fortrængt, mellem Grænseskellene. — Eckardt Møllers Ejendom ejes nu af cand. polit. DUE JENSEN og Stadsingeniør Jørgensens af hans Datter, Skolebestyrerinde, Frk. JOHANNE BOLT-JØRGENSEN. Først i Halvfemserne byggedes den fjerde Lægebolig paa Bondetinget af Læge N. D. SCHRÖDER som Nabejendom til Stadsingeniørens. Den ejes og beboes nu af fhv. Apoteker W. HELM. Længst fik Stengærdet om Hjørnet ved Manniches gamle Have Lov til at staa. Dog kun til sidst i Halvfemserne, da Enkefru LØNHOLDT, fhv. Skolebestyrerinde, Frk. LOUISE LØNHOLDTS Moder, byggede Nr. 9. Det ejes nu af Frk. Lønholdt.

Bondetingets vestlige Del indtil 1912.

Det var det synlige af Bondetinget og lidt af det, der var forud for det nuværende, vi gennem dette lille Billede har søgt at gøre saa nogenlunde levende. Men det er umuligt og utilfredsstillende at opridse en aarhundredgammel Bydels Saga i saa faa Linier, som her staar til Raadighed, især naar det er en Bydel, der har noget at fortælle baade under og over Jorden. Selv i vor Tid dukker Fortiden nu og da op, særlig i

den Del af Gaden, hvor den gamle Kongsgaard spøger, og man, hver Gang man graver, finder saa store Sten, at netop de absolut maa være »Tingstenene« fra Tingpladsen for Sømme Herreds Ting!

Man vil næppe nogen Sinde naa til at kunne stedfæste, hvor den tidlige Middelalders Bygninger har ligget — man ved kun, at der har ligget Bygninger, og muligvis kan der ogsaa i Jorden være efterladt Stumper af Fundamenter eller Grundsten fra dem. Professor JACOB KORNERUP har i en Artikel om Kongsgaarden, gengivet i Bogen: Fra det gamle Roskilde, 1925, omtalt, at man endnu »i nyere Tid« kaldte Hospitalslæge Schiøtz' Hus for »Vikariehuset«. At det skulde være en Tradition og et Minde om Vikaren Bo Mathisøns Hus, bygget 1460, der har holdt sig til Slutningen af 1900-Tallet, kan der næppe være Tvivl om.

Det er da heller intet Under, at Traditionen om Sømme Herreds Ting dukker op, hver Gang man finder Sten af antagelig Størrelse, f. Eks. i 1890'erne og nu sidst i Juli 1930. Blot er der det kedelige ved Trangen til at finde »Tingsten«, at man ikke mener, der har været noget, der hed saadan. En Oplysning i Danske Atlas VI siger, at Tinget holdtes ved en Sten-

høj, som blev bortført og gjort til et Torv. Maaske er de Sten, der blev fundet ved Gravning 1930, en Del af en saadan Høj. Man ved intet bestemt derom. De meget store Sten blev denne Gang taget op, og to af dem, anselige Kæmper af Størrelse, er nu anbragt fritliggende lige indenfor Rektorboligens Hegn ud mod Domkirkepladsen.

Gentagende er der ved Gravning fundet mange og store Sten i Bondetinget i den østlige Del, og baade i den nordlige og sydlige Side af Gaden mellem Hus-

numrene 3 og 4 paastaas det, at der ligger mange endnu. Men hvorfra de stammer og hvad de har været anvendt ved, derom maa enhver digte og drømme, som han har Evne og Sind til. Bondetinget med Aarhundreder bag sig, med Sagn, Liv og Virkelighed i Blanding over sin Historie kan nok indbyde til det.

Nu som forhen hviler der Ro og Stilhed over den gamle Gade i St. Lucii Kirkes Nærhed. I Stilheden ligger dens Hemmeligheder godt forankret.